

POZNÁMKY K SYSTÉMOVÉMU POJETÍ VEŘEJNÝCH PROSTORŮ ČESKÝCH MĚST

Veronika Šindlerová

Struktury našich měst procházejí neustálými změnami. Stávají se prostorově rozsáhlejšími, různorodějšími a komplexnějšími, dochází k jejich kvalitativním i kvantitativním proměnám a vztahy mezi jejich jednotlivými součástmi se tak stávají stále složitějšími. Především proto nelze dnes chápat město jako prostý souhrn a aditivní součet prvků, které jej utvářejí. Město je dnes nezbytné naopak chápat jako jeden celek, organismus, jehož jednotlivé součásti a složky nežijí zcela svým vlastním životem, ale jsou mezi sebou vždy do značné míry vzájemně provázané a prostorově, provozně a funkčně závislé. To platí o městě jako celku, stejně tak jako o jeho veřejných prostorech. Jednotlivé ulice, náměstí, nábřeží, parky a další veřejné prostory se v rámci městské struktury nevyskytují nikdy samostatně a izolovaně, ale vytvářejí více či méně kontinuální a ucelený systém, skelet zabezpečující stabilitu a základní životní funkce města.

Veřejné prostory¹⁾ mají v duchu evropské tradice stavby měst zcela zásadní význam pro fungování a provoz každého města a především pak pro život jeho obyvatel. Veřejné prostory se nejenom podílejí na formování hmotného prostředí, umožňují přístupnost jednotlivých pozemků a objektů a integrují například technickou či dopravní infrastrukturu, ale především jimi proudí život. Veřejné prostory představují tradiční místa setkávání lidí, místa určená pro jejich pohyb a pobyt, ale také místa pro jejich každodenní komunikaci, výměnu názorů a informací, odpočinek a rekreaci. Veřejné prostory vytvářejí souvislou pavučinu propojující všechny součásti městského organismu a plní tak úlohu jeho „opěrné soustavy“.

Dobře vypadající a dobře fungující veřejné prostory (a především pak jejich celý systém) jsou obrazem společnosti, její kulturní a ekonomické vyspělosti a podstatným indikátorem kvality městského a obytného prostředí. K veřejným prostorům a jejich systému je tedy nezbytné přistupovat jako ke klíčové součásti každé sídelní struktury.

Podstata systémového pojetí veřejných prostorů

V obecné rovině lze systémové pojetí chápat jako prostředek k definici, popsaní, specifikaci a následnému po-

chopení především značně složitých a komplexních problémů, respektive útvarů. Podstatou systémového pojetí je primárně definování samotného zkoumaného systému a jeho jednotlivých součástí či prvků. Dále pak spočívá systémové pojetí ve zkoumání skladby systému, úlohy jednotlivých součástí systému v jeho rámci a ve zkoumání a popisu jednotlivých vazeb a vztahů mezi součástmi uvnitř systému. Nedílnou součástí je však také zkoumání vztahu systému vůči jeho okolí – okolnímu prostředí a vlivům.

Proto, abychom vůbec mohli přehlednout, účelně utřídit a následně také analyzovat, hodnotit a v neposlední řadě zodpovědně navrhovat nepřehledné a různorodé množství veřejných prostorů našich měst, nám může pomoci právě uplatnění jejich systémového pojetí a přístupu k nim, studium jednotlivých prvků, jejich vzájemných vztahů a jejich vzájemného působení. Stejně, jako životnost struktury města jako celku musí být daleko vyšší než životnost samotných domů, také systém veřejných prostorů by měl vykazovat životnost vyšší než jeho jednotlivé prvky – dílčí prostory.

Pokus o definici systému veřejných prostorů²⁾

Pokus o definici pojmu „systém veřejných prostorů“ přirozeně vychází

ze syntézy obsahu obou v něm obsažených výrazů, tedy „systému“ a „veřejného prostoru“. Zatímco pojem „systém“ dnes spadá do kategorie pojmů s tak frekventovaným užitím, a to v nejrůznějších oborech a oblastech lidského života tak, že je zpravidla každému dostatečně srozumitelný, chápání a interpretace pojmu „veřejný prostor“ se v řadách odborné veřejnosti mnohdy až překvapivě značně liší a je tak předmětem odborných diskusí či polemik. Tento stav nejenže plně odpovídá celkové dlouhodobé neustálosti terminologie v oblasti naší urbanistické tvorby, vyplývá ale také z multidisciplinarity oboru urbanismu. Dospět tak k obecně uznávanému konsenzu je úkolem více než ne snadným. Navzdory tomu, že výklad pojmu „veřejný prostor“ není předmětem tohoto příspěvku, považuji debatu na toto téma v době, kdy je tento pojem mnohdy až nežádoucím způsobem „nadužívaný“, za klíčovou.

Definice systému veřejných prostorů by tak mohla vypadat například takto: „Systém veřejných prostorů je soustavou jednotlivých veřejně přístupných prostorů města určených pro užívání veřejností (tedy vybraných prostorů jak ve veřejném, tak v soukromém vlastnictví), které na sebe vzájemně prostorově, provozně a funkčně navazují, jsou v neustálé vzájemné interakci (vzájemně se ovlivňují) a vytvářejí jednotný celek.“

1) Vzhledem k tomu, že smyslem a cílem příspěvku není řešení vazeb problematiky veřejných prostorů a jejich systému na platnou legislativu, není v textu záměrně užíván pojem „veřejné prostranství“, ale právě „veřejný prostor“. Autorka rovněž chápe (a to především z urbanistického hlediska) obsah a význam pojmu „veřejný prostor“ jako širší, než jak definuje platný zákon o obcích „veřejné prostranství“.

2) Verifikace předpokladu, že veřejné prostory vytvářejí systém a jako systém v rámci městské struktury fungují, není předmětem tohoto příspěvku, zabývá se jí však například autorkou zpracovávaná disertační práce.

Skladba systému veřejných prostorů

Každé město je ve svém uspořádání, formě a výrazu unikátem, daným souhrnem individuálních podmínek a daností. Stejně tak je zcela specifický každý jednotlivý systém veřejných prostorů každého města. Přesto je ale možné vymezit určité společné prvky a znaky, které se opakují, ať už ve formě, struktuře, funkční skladbě, provozních vazbách, ve vzájemných vztazích jednotlivých prvků systému a v neposlední řadě v jeho obsahu, náplni činnosti a v něm vykonávaných aktivit.

Struktura systému veřejných prostorů je vždy výsledkem dlouhodobého vývoje města, složitých urbanizačních procesů a širokého spektra nejrozličnějších vlivů. Uliční sítě, soustavy náměstí, prostorů zeleně a dalších veřejných prostorů prodělaly řadu změn jak ve své morfologii, tak především v charakteru svého užívání, v účelu, kterému slouží, ve významu a vzájemných vztazích. Dnes představují systémy veřejných prostorů našich měst složité a komplexní útvary, které musejí reagovat na nové, aktuální podmínky, požadavky a nároky současné společnosti. V posledních desetiletích procházejí postupnou obnovou a proměnami, dále se plošně rozvíjejí, vznikají prostory nové, a utvářejí se tak také zcela nové vazby a vztahy.

Skladbu systému veřejných prostorů je nutné chápat ve třech vzájemně

závislých a provázaných základních úrovních (viz tab. 1). Každý systém veřejných prostorů má svou formu, tedy prostorové utváření, morfologii. Tato hmotná podstata je naplněna vždy určitým obsahem, reprezentovaným jednak nejrozličnějšími funkcemi, k nimž je systém veřejných prostorů využíván, jednak provozními vztahy a vazbami mezi jednotlivými prvky a součástmi systému³⁾. Na skladbě každé ze zmiňovaných úrovní systému se vždy podílí soustava specifických dílčích součástí a prvků.

Forma: prostorová skladba systému

Z hlediska formy je systém veřejných prostorů vždy tvořen soustavou prostorů nejrozličnějšího hmotného (fyzického) utváření a uspořádání a jejich různými morfologickými typy. Prostorové charakteristiky jednotlivých dílčích prostorů, jejich geometrické rozměry, proporce, nebo třeba jejich otevřenost či uzavřenost, se podílejí na utváření výsledné formy a hmotného obrazu systému veřejných prostorů jako celku. Prostorová skladba systému veřejných prostorů ale není prostou adicí jednotlivých prostorů rozdílných forem, naopak je nutno vnímat jejich vzájemné prostorové uspořádání a vazby. Způsob organizace systému veřejných prostorů má pro tvorbu hmotného prostředí určující význam. Jednotlivé prvky systému mohou na jedné straně představovat

prostorovou vazbu, a na straně druhé také bariéru způsobující diskontinuitu celku. Zásadní význam pro vnímání prostorového utváření systému veřejných prostorů má také způsob a charakter vymezení jednotlivých prostorů hmotami domů, zelení, oplocením, terénem nebo jinými způsoby.

Funkce: funkční subsystémy

Systém veřejných prostorů slouží nejrozličnějším účelům, odehrává se v něm množství mnohdy zcela rozdílných aktivit a střetává se v něm různorodé spektrum uživatelů, kteří mají v konkrétním prostoru mnohdy zcela rozdílné zájmy. Systém veřejných prostorů tak v sobě vždy integruje celý soubor různých funkcí, z nichž většina je reprezentována samostatnými (autonomními) funkčními systémy, např. z oblasti dopravní a technické infrastruktury, zeleně a dalších funkčních složek města. Vzhledem k tomu, že tyto městské funkční systémy participují na systému veřejných prostorů, a to jak prostorově, tak právě funkčně, lze je označit za jeho funkční subsystémy. Ve veřejném prostoru musejí být tyto funkční subsystémy vzájemně důsledně koordinovány, neboť jejich přítomnost, včetně nutného umístění a fungování s nimi souvisejících objektů či prvků parteru (drobné objekty, sloupy, stožáry, viditelná vedení, nosiče, přístřešky, uzávěry apod.), může mít někdy i dosti zásadní vliv na prostorové utváření veřejných prostorů a jejich systému, ale také na jeho vnímání, uspořádání, způsob využití, kvalitu a význam.

Každý z funkčních subsystémů veřejných prostorů vykazuje zpravidla zcela rozdílné prostorové nároky na využívání daných veřejných prostorů, vyžaduje jiné podmínky pro provoz, vedení, ochranná pásma a nebo třeba údržbu. Z rozdílnosti nároků jednotlivých subsystémů na využívání veřejných prostorů vyplývají také časté vzájemné konflikty jednotlivých správců těchto subsystémů, konflikty různých rezortních zájmů (dopra-

	základní skladebné úrovně	skladebné součásti nebo prvky
SYSTÉM VEŘEJNÝCH PROSTORŮ	FORMA PROSTOROVÁ SKLADBA	MORFOLOGICKÉ TYPY PROSTORŮ
	FUNKCE FUNKČNÍ NÁPLŇ	FUNKČNÍ SUBSYSTÉMY
	PROVOZ PROVOZNÍ VZTAHY A VAZBY	UZLY A SPOJNICE

Tab. 1: Základní úrovně skladby systému veřejných prostorů

3) Uvedený příspěvek se zaměřuje primárně na popis struktury a specifikaci základních znaků systému veřejných prostorů a dané téma tak nevyčerpává v celé jeho šíři. Nezabývá se tak například sociálním rozměrem systému veřejných prostorů, který je přirozeně také prostorem společenským, prostorem komunikace a mezilidských interakcí.

vy, technické infrastruktury, ochrany přírody atd.) a v neposlední řadě také konflikty mezi zájmy veřejnými a soukromými, především na rozhraní jednotlivých vlastnických sfér.

V následujícím přehledu je uveden výběr některých funkčních subsystémů, které se mohou podílet na funkční skladbě systémů veřejných prostorů našich měst:

- **Dopravní systémy pěších a cyklistů**
 - systém pěších tras
 - systém cyklistických tras
 - systém turistických tras
 - systém tras pro tělesně postižené
 - systém „slepeckých koridorů“
- **Dopravní systémy ostatní**
 - systém automobilových komunikací
 - systém dopravy v klidu (parkovacích a odstavných ploch)
 - systém parkovacích zón
 - systémy linek MHD
 - systém dopravního značení a dopravní signalizace
- **Systémy technické infrastruktury**
 - systém zásobování vodou
 - systém kanalizace
 - systémy zásobování energiemi
 - telekomunikační systémy
 - systémy hospodaření (nakládání) s odpady
 - systém veřejného osvětlení
- **Bezpečnostní systémy**
 - kamerový bezpečnostní (monitorovací) systém
 - systém protipovodňové ochrany
- **Systémy ekologické**
 - systém veřejné (městské) zeleně
 - územní systém ekologické stability
- **Městské orientační a informační systémy**
- **Systém městského mobiliáře**

Provoz: uzly (ohniska) a spojnice

Z hlediska fungování a vzájemných vazeb prostorových i provozních se systém veřejných prostorů principiálně skládá z uzlů (resp. ohnisek) a spoj-

nic těchto uzlů. Pro srovnání například Shane [8] třídí prostory města na enklávy (angl. enclaves) a spojky (angl. armatures). Toto třídění je sice značně zjednodušené a abstrahované, nicméně vystihuje základní princip fungování de facto většiny veřejných prostorů v rámci jejich systému. Na jedné straně jsou prostory, které v rámci systému vykazují jednoznačný charakter cílových bodů, tedy ohnisek naplněných životem a pobytovými aktivitami, určených spíše k setrvání v nich. Prostorová forma uzlů nabývá nejčastěji podoby koncentrického centrálního prostoru, charakteru náměstí (nemusí to však být pravidlem, také lineární /ulicový/ prostor může vykazovat atributy uzlu [11]). Na straně druhé pak jsou prostory, které tato ohniska aktivit propojují a slouží převážně k pohybu mezi nimi. Tyto prostory mají nejčastěji charakter ulice, koridorového prostoru, nicméně může se jednat také o ostatní pěší, cyklistické, nebo dopravně smíšené trasy.

Rozhodující pro provozní skladbu systému veřejných prostorů jsou tzv. „proudy“, trajektorie pohybu jednotlivých uživatelů systému veřejných prostorů, směry a intenzity proudění lidí při chůzi či jízdě, cíle těchto proudů a místa jejich koncentrací.

Obecné vlastnosti systému veřejných prostorů

Systém veřejných prostorů, podobně jako každý jiný městský systém, se vyznačuje souborem některých specifických vlastností, které jsou právě pro něho charakteristické a které jej od ostatních systémů také do značné míry odlišují. Vlastnosti systémů veřejných prostorů našich měst jsou dány předně jejich dlouhodobým historickým vývojem a v dnešní době již značnou plošnou rozsáhlostí a rozmanitou náplní.

Pro pochopení významu systému veřejných prostorů pro organismus města a pro optimální rozhodování o zásazích do něho je vždy nezbytné respektovat především následující soubor jeho vlastností:

- **Heterogenita, rozmanitost, složitost**
Každý systém veřejných prostorů je více či méně složitý, mnohovrstevnatý, integrující široké spektrum složek, součástí i celých subsystémů, které jsou v neustálé vzájemné interakci.
- **Dlouhodobá stabilita prostorové formy**
Systém veřejných prostorů se vyznačuje značnou časovou stabilitou své prostorové formy. Jakýkoli chybný zásah do prostorového uspořádání systému veřejných prostorů se tak zpravidla dodatečně velmi obtížně odstraňuje.
- **Časová proměnlivost nároků na využití prostorů a na jejich provoz**
Na rozdíl od relativní dlouhodobé stálosti prostorové formy systému veřejných prostorů se v průběhu času zpravidla mnohonásobně rychleji mění nároky na využití prostorů, jejich funkční náplň a provozní podmínky, vybavení či využití přílehlých objektů. Systém veřejných prostorů tak musí vykazovat značnou funkční a provozní flexibilitu při zachování své prostorové formy.
- **Permanentní růst a plošný rozvoj**
Systémy veřejných prostorů se zpravidla stále plošně rozvíjejí. Na rozdíl od historických měst, jejichž plošný rozvoj byl nejčastěji dlouhodobě limitován linií hradeb, se dnešní města a systémy jejich veřejných prostorů běžně rozrůstají o nové součásti.
- **Řešení detailu má vliv na fungování celku**
Systém veřejných prostorů představuje spojitou soustavu, kde řešení jednotlivosti, dílčího prvku, má vliv na fungování systému jako celku nebo alespoň na některou z jeho významných částí. Veškeré zásahy do systému je tak třeba posuzovat se zřetelem na širší souvislosti a vazby.
- **Těsná vazba na privátní vlastnictví**
Veřejné prostory jsou vymezeny privátním vlastnictvím, hranicemi soukromých pozemků nebo přímo průčelím objektů, které k veřejným prostorům přiléhají. Proto se mezi

soukromými a veřejně užívanými prostory vytváří těsná vzájemná vazba, která ovlivňuje kvalitu prostorů, jejich význam, způsob a intenzitu využití a jejich další vlastnosti.

- **Vazba na okolí města**

Systém veřejných prostorů města není nikdy ukončen hranicí zastavěného území, ale přechází volně do okolí města, do příměstské a dále do volné krajiny.

Význam systémového pojetí veřejných prostorů

Následující přehled se pokouší shrnout zásadní argumenty, které vypoovídají o potřebě a smyslu zabývat se veřejnými prostory našich měst jako uceleným systémem. Jako klíč k pochopení významu systémového pojetí veřejných prostorů slouží především vybrané procesy a možnosti, které lze v plánování a realizaci úspěšného a trvale udržitelného systému veřejných prostorů uplatnit téměř výhradně v rámci práce se systémem jako celkem, včetně vztahu tohoto celku k jeho okolí.

- Mají-li veřejné prostory přispět k udržitelnému životu našich měst, musejí nezbytně vytvářet spojitý, optimálně vyvážený a bezkolizně fungující systém, v němž jsou zachovány všechny důležité vazby, a to jak prostorové, tak provozní a funkční.
- Aby zásahy do systému veřejných prostorů nebyly příčinou jeho degradace, ať už lokální nebo případně i celkové, je třeba tento systém v první řadě detailně znát, orientovat se v jeho struktuře a vztazích mezi jeho jednotlivými prvky a součástmi, pochopit zákonitosti, které ovlivňují jeho fungování a jednotlivé vnitřní procesy. Je nezbytné sledovat systém jako celek a soustředit se primárně na širší kontext a vztah jednotlivostí k tomuto celku.
- Prostřednictvím systémového přístupu k veřejným prostorům lze směřovat a posléze dosáhnout vyváženého stavu systému, a to jak z hle-

diska prostorového (optimální podíl veřejných prostorů, dostupnost veřejných prostorů, propojení prostorů mezi sebou navzájem apod.), tak z hlediska funkční náplně a provozních vztahů (koordinace činností a aktivit, rozmístění funkcí, rozmanitost nabídky apod.).

- Systémovým pojetím veřejných prostorů lze vytvořit takové podmínky, které pomohou kvalifikovanějšímu rozhodování o činnostech či zásazích do území a které mohou být prostředkem pro dosažení udržitelného stavu a harmonického či koordinovaného rozvoje nejen vlastního systému veřejných prostorů, ale i celého města.
- Systémový přístup k veřejným prostorům umožní jejich optimální hodnocení, stanovování deficitů a hodnot v různé optice dílčích profesí, které na systému veřejných prostorů participují, a to vždy s cílem tyto deficity odstraňovat a přitom udržet a násobit jeho hodnoty.

Závěr – očekávané přínosy systémového pojetí veřejných prostorů

Systém veřejných prostorů našich měst je nutno chápat nikoli jako prostý souhrn jednotlivostí, ale jako soustavu, jejíž součásti fungují na principu „spojitých nádob“, vzájemně se ovlivňují, a v níž změna jedné části vyvolává reakci v části jiné a má schopnost ovlivnit dokonce systém jako celek. V současné době proto považuji za nezbytné zabývat se veřejnými prostory v kontextu města jako celku, chápat je jako ucelený systém, protože jedinečně tvorba spojitého, funkčně vyváženého, hierarchizovaného a diferencovaného systému veřejných prostorů může být zárukou zajištění bezkolizního fungování města ve všech jeho složkách – společenských, technických, ekologických, ekonomických a dalších.

Systémové pojetí veřejných prostorů má zásadní přínos pro dosahování následujících cílů a vlastností uspořádání prvků a součástí systému:

- **Zřetelná hierarchizace jednotlivých součástí systému**

Hierarchizace systému veřejných prostorů, především podle funkční náplně prostorů, intenzity jejich využití, podle jejich významu v rámci struktury města (podobně jako je tomu např. u dopravních komunikací či sítí technického vybavení) a konečně podle jejich prostorových charakteristik, je prostředkem ke zpřehlednění často velmi složitých struktur. Hierarchizace vytváří podmínky pro optimální „dělbu práce“ mezi jednotlivými prostory a součástmi systému.

Cílem hierarchizace by mělo být jasné vymezení základní „nosné kostry“ systému, hlavních koridorů a uzlových prostorů, které se zpravidla vyznačují zvýšenou koncentrací aktivit a vysokou atraktivitou pro velký okruh uživatelů. Na tuto „kostru“ by pak měly kontinuálně navazovat součásti systému, jejichž význam je lokální a okruh uživatelů tedy vymezený konkrétním místem či specifickým způsobem využití.

- **Diferenciace a diverzifikace jednotlivých součástí systému**

Zárukou životaschopnosti prakticky každého funkčního systému je jeho diverzita, tedy rozmanitost jeho struktury i funkčního využití a náplně. Prostředkem pro dosažení takové různorodosti je diferenciací prostorů, především s ohledem na převládající způsob využití a funkce, které v daném prostoru dominují.

V rámci systému veřejných prostorů je možné zajistit optimální rozložení funkcí a aktivit a tím se vyvarovat kupříkladu nevhodnému kumulování a „zmnožování“ shodných funkcí v některé z částí systému. Rovnoměrným rozložením aktivit lze dosáhnout lepší dostupnosti prostorů pro jejich uživatele a vytvořit tak „zdravé konkurenční prostředí“ mezi jednotlivými součástmi systému.

- **Koordinace funkční náplně, činností a aktivit v rámci systému**

Veřejné prostory integrují řadu různých funkcí a odehrává se v nich množství aktivit, z nichž každá kla-

de na dané prostory mnohdy zcela rozdílné nároky. Aby se jednotlivé funkce a aktivity odehrávající se ve veřejných prostorech nedostávaly do vzájemných kolizí a konfliktů, vzájemně se negativně neovlivňovaly či dokonce nevyučovaly, a aby nedocházelo k přetížení, nebo naopak nevyužití potenciálů jednotlivých prostorů a součástí systému, je nezbytné mezi jednotlivými funkcemi a aktivitami a mezi různými nároky uživatelů zajistit jejich vzájemnou koordinaci.

• **Kooperace jednotlivých prostorů v rámci systému**

Jednotlivé prostory vytvářejí v rámci svého systému nejrůznější funkční a provozní vazby, vzájemně se ovlivňují a nefungují tak prakticky nikdy zcela samostatně, jako izolované „entity“. Mezi prostory by tak měly být vytvářeny takové vazby, které povedou ke vzájemné kooperaci, tedy k optimální „dělbě práce“, a tím k pokrytí spektra poptávky uživatelů systému na jejich využití.

• **Kontinuita systému, odstranění bariér**

Vzájemné prostorové a funkčně-provozní vazby mezi jednotlivými prostory a součástmi systému veřejných prostorů představují jeden z klíčových předpokladů pro jeho bezkolizní fungování. Proto je cílem vytvářet systém spojitý – kontinuální, s vylou-

čením nežádoucích bariér, které se stávají příčinami nejrůznějších disfunkcí a disproporcí představujících v krajním případě negativní dopad na fungování systému jako celku.

• **Stanovení priorit a optimálního postupu obnovy součástí systému**

Znalost systému veřejných prostorů, jeho celková analýza a vyhodnocení deficitů a potenciálů je prostředkem k optimálnímu stanovení priorit jeho obnovy, včetně její etapizace z hlediska prostorového i časového a také prostředkem ke stanovení klíčových oblastí a úkolů obnovy. Umožňuje operativně reagovat na vzniklé náhlé změny nároků na využívání systému.

• **Vytváření optimálních vazeb stávajících součástí systému na nové při jeho rozvoji**

Systém veřejných prostorů města zpravidla nepředstavuje prostorově konstantní útvar, vzhledem k neustálému růstu většiny měst naopak trvale plošně narůstá a prostorově se rozvíjí. Každá nová součást systému navazující na součásti stávající může představovat zásah do fungování systému jako celku. Vytváření nových vazeb by tedy mělo vždy vycházet ze znalosti vazeb stávajících tak, aby byla zachována kontinuita systému a stávající součásti systému jeho dalším rozvojem nebyly nevratně degradovány.

Použité zdroje:

[1] BIELECKI, Czesław. *Gra w miasto*. Warszawa: Fundacja Dom dostępny, 1996.
 [2] CARMONA, M. – HEATH, T. – OC, T. – TIESDELL, S. *Public Places – Urban Spaces*. Oxford: Architectural Press, 2006.
 [3] CULLEN, Gordon. *The Concise Townscape*. London: Architectural Press, 1976.
 [4] GEHL, J. – GEMZOE, L. *Nové městské prostory*. Šlapanice: ERA, 2002.
 [5] HÖRMANN, E. – TRIEB, M. *Grundlagen des stadtebaulichen Entwurfens*. Stuttgart: Städtebauliches Institut der Universität Stuttgart, 1990.
 [6] Kolektiv. *Berlin schafft Frei-Räume. Beiträge zur Aufwertung des öffentlichen Raumes in den Sanierungsgebieten*. Berlin: Senatsverwaltung für Stadtentwicklung, 2004.
 [7] KOSTOF, Spiro. *The City Assembled. The Elements of Urban Form Through History*. London: Thames & Hudson Ltd, 2004.
 [8] SHANE, D. G. *Recombinant Urbanism – Conceptual Modeling in Architecture, Urban Design, and City Theory*. Chichester: John Wiley & Sons – Wiley Academy, 2005.
 [9] ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. Brno: VUT v Brně, 2003.
 [10] ŠTENCEL, V. – SOUČEK, V. – ŠONSKÝ, D. *Architektonické úpravy veřejných prostranství*. Praha: SNTL, 1983.
 [11] TUNKA, Martin. *Utváření urbanistických prostorů v obytném prostředí*. Praha: VÚVA, 1985.

*Ing. arch. Veronika Šindlerová
Ústav prostorového plánování
Fakulta architektury ČVUT*

ENGLISH ABSTRACT

Notes on the Systemic Concept of Public Spaces of Czech Towns, by Veronika Šindlerová

The spatial structures of our towns and cities are undergoing constant changes. They become larger, more varied and complex. They undergo qualitative and quantitative transformations and the relations among their components get more and more complicated. This is the main reason why a town cannot anymore be understood as a simple sum of elements it is made of. Today's towns and cities must be regarded as integers, or organisms, the individual parts and elements of which do not live their own separate lives but are largely interconnected in terms of space, operation, and functions. This is also true for public spaces: the streets, squares, embankments, parks and other public spaces within the urban structure are not isolated but make up a more or less continuous and unified system, a frame for the stability and vital functions of towns.